

OTOJEN VE REAKTİF TİP OBSESİF KOMPULSİF BOZUKLUKTA ZİHİN KURAMI İŞLEVLERİNİN İNCELENMESİ

Şule Nur Ceyhan¹, Hasan Bakay¹

¹*Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi*

Giriş: Literatürde obsesif kompulsif bozuklukta (OKB) zihin kuramını (ZK) araştıran çalışmalarda tutarsız bulgular olduğu ve OKB'deki ZK bozukluklarının belirli klinik alt gruplara özgü olup olmadığı yönünde çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu bağlamda araştırmamızın amacı farklı belirti kümelerinden oluşan ve heterojen bir hastalık olan OKB'de obsesyonları otojen ve reaktif olarak iki grupta incelemek, bu iki alt tipin ZK işlevleri açısından birbirlerinden ve sağlıklı kontrol grubundan farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır.

Yöntemler: Çalışma için Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulundan onay alınmıştır (2024/5083). Araştırmaya OKB tanısı almış reaktif tip obsesyona sahip 46 hasta, otojen tip obsesyona sahip 36 hasta ve hastalarla yaş, cinsiyet ve eğitim süreleri açısından eşleşmiş 41 sağlıklı gönüllü dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen tüm katılımcılara sosyodemografik veri formu, Gözlerden Zihin Okuma Testi (GZOT), Dokuz Eylül Zihin Teorisi Ölçeği (DEZTÖ) uygulanmıştır. Hasta grubuna Yale-Brown Obsesyon Kompulsiyon Derecelendirme Ölçeği (YBOKDÖ), Hamilton Depresyon ve Hamilton Anksiyete Derecelendirme Ölçekleri de uygulanmıştır.

Sonuçlar: Tüm katılımcıların ZK işlevleri karşılaştırıldığında; GZOT ve DEZTÖ toplam puanları açısından gruplar arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Ancak DEZTÖ alt ölçeklerinde yalnızca metafor kavrama alt ölçeğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir ($p < 0,05$). Yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda, metafor kavrama puanları açısından otojen ve reaktif grup arasında $p=0,002$ düzeyinde ve reaktif grupla kontrol grubu arasında $p=0,046$ düzeyinde anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Metafor kavrama puanlarındaki düşüklüğün ($p=0,002$) ve YBOKDÖ 11. madde puanlarındaki artışın ($p=0,035$) reaktif tip OKB üzerine anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç: Bulgularımız, genel ZK işlevleri açısından otojen ve reaktif tip OKB hastaları ile sağlıklı kontroller arasında anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte, ileri düzey ZK işlevi olan metafor kavrama becerisinde gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, reaktif obsesyonlara sahip hastaların, otojen obsesyonlara sahip hastalara kıyasla metafor kavrama becerilerinde anlamlı düzeyde düşük performans sergilediklerini göstermiştir. Mevcut obsesyon türüne bağlı olarak farklılaşan ZK işlevleri, obsesyon türüne özgü terapötik yaklaşımlarının geliştirilmesine de katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Obsesif kompulsif bozukluk, reaktif obsesyon, otojen obsesyon, zihin kuramı